

Saltanat Nukenowa: Syýasatçy, astrolog we Gazagystany özgerdip bilen jenaýat

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Saltanat Nukenowa: Syýasatçy, astrolog we Gazagystany özgerdip bilen jenaýat SALTANAT NUKENOWA: SYÝASATÇY, ASTROLOG we GAZAGYSTANY ÖZGERDIP BILEN JENAÝAT

Gazagystanda öñki hökümet ministriniň sud jogapkärçiligege çekilişi millionlarça raýat tarapyndan ýakyndan gyzyklanyldy we ýurduň maşgala arasyndaky problemalaryna çyra tutdy. Bir mahallaryň güýcli şahslaryndan bolan syýasatçynyň öz aýalyny öldürmekde aýyplanyp tussag edilmegi, öwrülişik sepgidini döredip biljek suduň hökümi we täze kanun beýleki jebir çekenler üçinem adalatyň ýola goýlup-goýulmajakdygynyň soragyny orta atdy.

Suduň orta atan hakykatlary depe saçyňy düýrükdirýärdi.

Ýurduň Ykdysadyýet ministri Saltanat Nukenowany urup öldürripdi. Onuň bu eden-etdiliği bölekleyinem bolsa «CCTV»-niň

kameralaryna düşüpdı.

Guwandyk Bişimbaýew

Ýerli sagat bilen 07:15-den soñ paýtagt Astanadaky restoranlaryň biriniň kamerasynda Guwandyk Bişimbaýewiň Saltanaty urýandygy, ony ýumruklaýandygy we saçyndan tutup süýreýändigi görülýär.

Munyň yzyndan gelen 12 sagadyň dowamynda bolsa nämeleriň bolup geçendigi belli däl.

Widegörnüşleriň bir bölegi Bişimbaýewiň öz telefonynda alnypdyr, görnüşler suda görkezilenem bolsa, köpcülige görkezilmeli.

Ýazgydaky ses Bişimbaýewiň Saltana paýyş sögünyändigini we ony başga biri bilen gezmekde aýyplap soraga tutýandygyny görkezýär. Sudda aýaly kameralaryň bolmadyk «VIP» ottagda huşundan gidip ýatyrka, Bişimbaýewiň haýsydyr bir palça birnäçe gezek jaň edendigi aýdyldy.

Ahyrsoň sagat 20:00-dan öñinçä «Tiz kömek» çagyryldy. Saltanat bireýýäm jan beripdi we sud-medekspertizanyň barlagyna görä üstünden 6-8 sagat geçipdi.

Sudda detallary mälim edilen sud-medekpertiza barlagynyň jogaby urgy yzlarynyň, sypjyryklaryň, ýaralalaryň netijesinde Saltanatyň beýnisine şikes ýetendigini ýazýardy: kelleçanak

bilen beýniň arasynda 230 millilitr gan üýşüpdi. Suduň pikiriçe merhumda boglup öldürilmegiň alamatlary bar eken.

Sudda görkezilen fotosuratlar hajathananyň gapysynyň urlup deşilendigini görkezýär

Bişimbaýewiň garyndaşy we restoranyň azyk bölümünüň müdürü Bakhytzhan Baizhanow jenaýaty gizlemäge synanyşandygy üçin dört ýyl azatlykdan mahrum edildi. Ol sudda Bişimbaýewiň özünden videokameralara düşen görnüşleri öçürmegen talap edendigini aýtdy.

13-nji maýda Astananyň şäher sudy 44 ýaşly Guwandyk Bişimbaýewi 31 ýaşly Saltanat Nukenowany öldürmek jenaýatyndan 24 ýyl azatlykdan mahrum etdi. Emma her ýyl yüzlerce zenanyň partnýorlary tarapyndan öldürilýän ýurdy Gazagystanda suduň höküminiň çykjagyna ynanylyp durlanokdy. BMG-nyň çaklamalaryna görä, ýurtdaky her dört maşgaladan birinde urlup-ýenjilme wakasy bilen düzgün bozujylar adalatyň öñünde kelle ýalaňaçlayáar. Köp aýal-gyz arz-şikaýat etmäge gorkýar. Saltananyň erkek doganynyň aýdyşy ýaly, gazak zenanlary «mundan öñem dady-perýat edýärde, ýöne olaryň sesini eşidýän ýokdy».

Dek häzirki wagta çenli.

Saltanat Nukenowa Pawlodar şäherinde (1996-1997)

Saltanatyň çagalygy Gazagystanyň Russiýa bilen araçägine ýakyn demirgazyk-gündogardaky Pawlodar şäherinde geçdi.

Mekdebi tamamlandan soñ öñki paýtagt Almata göçdi we ol ýerde agasy hem-de ýeke dogany Aýytbek Amangeldi biraz wagtlap ýaşady. Aýytbek şonda onuň bilen öwrenişendiklerini aýtdy. Ol «Şol döwür gatnaşygymyz gowudy» diýdi.

Saltanat Nukenowa jenaýat bolup geçende Guwandyk Bişimbaýew bilen bir ýıldan gowrak bări ýaşaşyp ýördi.

Habarlara görä, 2017-nji ýilda korrupsiýada aýyplanyp tussag astyna alyndy we 10 ýyl azatlykdan mahrum edildi, üç ýıldan gowrak wagt gözenegiň aňyrsynda oturandan soñ azatlyga çykdy.

Dogany Saltanatyň bu döwürde astrolog bolup işländigini, muňa bolan gyzyklanmanyň dokuz ýaşyndaka bir ýakynynyň oña kitap sowgat bermegi bilen başlandygyny aýtdy.

Doganynyň hemise şadyýan we güler yüzli bolup, astrologiýa mekdebini açmagyň arzuwynda gezendigini aýtdy.

«Ha maşgalanyň arasyndaky gatnaşyklat bolsun, ha är-aýalluk,

ha-da çagalar bilen baglanyşykly meseleler bolsun, dürli formalarda agyr ýagdaýda bolan aýallara kömek edýärdi».

Aýytbek Amangeldi we Saltanat Nukenowa (1996-1997)

Aýytbek düşündirişinde Bişimbaýewiň Saltanat bilen görüşjek bolandygyny, emma uýasynyň ilkibaşa ondan yüz öwrendigini aýtdy. Ol Bişimbaýewiň uzak wagtlap uýasynyň yzyna düşüp gezendigini, ahyrynda Saltanatyň telegon belgisini almagy başarıandygyny gürrüň berdi.

Uýasy Aýytbege Bişimbaýewden gelen sms-leri görkezipdir, gelen hatlarda Bişimbaýew görüşmek isleýändigini we oña özi barada ýazylanlara ynanmazlygy haýyış edipdir. Şol görüşmeden birnäçe aý geçenden soñ nikalaşypdyrlar. Oňsuksyzlyklaryň başlamagy kän wagta çekmändir.

Saltanat agasyna tenine düşen urgy yzlarynyň fotosuratlaryny görkezipdir we birnäçe gezek ärinden aýrylyşmaga synanyşypdyr. Bişimbaýewiň oña işlemegi «gadagan etmeginden» soñ Saltanatyň söýyän işinden el çekmeli bolandygyny, Bişimbaýewiň uýasyny hiç ýere çykarman saklajak bolandygyny öñe sürdi.

Sudýa Bişimbaýewe jezasyny mälim edende ony zalymlarça duýgylar bilen jenaýat etmekde aýyplady.

Bişimbaýew bolsa günäsini ýeňletmäge synanyşdy. Ol Saltanatyň

bedenine ölmegine sebäp boljak formada zeper ýetirendigini boýun alanam bolsa, muny bilgeşleýin etmändigini öñe sürdi. Guwandyk sudy «obýektiw we adyl» bolmaga çagyrdy.

Bişimbaýewiň aklawjysy Aýytbege Saltanatyň gatnaşyklarda «basyş bolandygyny» ýa-da erkekleriň sözüniň ýöremegini saýlap alandygyny» sorady. Aýytbek «Çynyñyzmy?» diýip jogap berdi.

• Batyrgaý hereket

Sorag Halkara Amnistýa guramasynyň Gündogar Ýewropa we Orta Aziýa boýunça jogapkär direktorynyň orunbasary Denis Kriwoşeýewi geň galdyrmady.

Ol «BBC» habarlar gullugyna beren beýanatynda: «Jebir çeken günäkäri «gylawlandyrjak» şekilde hereket etmekde günälenip bilner: maşgalany ýok etmekde, ärine ýa-da gaýynenesidir gaýynatasyny sylamazluk etmekde günälenip bilner» diýdi: «Maşgalanyň arasynda bolýan eden-etdiliği aýtmak batyrgaýluk talap edýär we köplenç bular ýaly zatlaryň aýdylmaýandygyny bilyäris».

BMG her ýyl 400-e golaý gazak zenanynyň maşgalanyň arasynda urlup-ýenjilmelere sebäpli öldürilýändigini çak edýär.

Gazagystanyň İçeri işler ministrligi maşgalanyň arasyndaky urlup-ýenjilmelerden jebir çekenler boýunça habar beris

merkezlerine edilen çagyryşlaryň 2018-nji ýyl bilen 2022-nji ýylyň arasynda 141,8% artandygyny habar berýär. Muňa garamazdan Kriwoşeýew «maşgala agressiýasynyň şindizem görmezlige salynýandygyny, ýone munuň barha azalýandygyny» aýdýar.

Saltanatyň soňky sagatlarynyň detallary sud zalyndan gurnalan göni efir bilen berilensoň, herekete geçmeli üçin hökümete-de basyş edildi.

Sosial mediýa ulanyjylary TikTok ýaly platformalardan sud prosesi boýunça pikirlerini paylaşdy. 150 müňden gowrak adamyň gol çeken arzasy bolsa maşgala agressiýasy boýunça kanunda reforma geçirilmegini talap etdi.

15-nji aprelde Gazagystanyň prezidenti Kasymjomart Tokaýew maşgala agressiýasynyň jezasyny güýçlendirýän kanuna gol çekdi. Ýogsam bolmasa ol 2017-nji ýylda jenaýatyň düzüminden aýrylypdy.

«Saltanat kanuny» diýilýän bu täze kanun maşgala agressiýasyny jenaýat jogapkärçiligine değişli etmişleriň hataryna goşýar, mundan öñ ol ýonekeý düzgün bozulma hasaplanýardy. Indi derňew işleri jebir çekeniň arz etmegine garaşyp durmazdanam açylyp bilinýär.

Maşgala agressiýasynyň we zorlamalaryň jebir çekenlerine kömek edýän «NeMolchiKZ» fonduny esaslandyryjy Dinara Smaýlowa bu üýtgesmäniň zerurlyk duýulýanyndan has bärden gaýdýandygyny aýdýar.

Dinara Smaýlowa

Mysal üçin, aýal azyndan 21 gün hassahanada ýatmasa, ýetirilen şikes «ýeñil» hasaplanýar. «Çat açmalara, burun we äñ döwülmelerine ýeñil zyýan ýetirme şekilinde seredilýär.

Smaýlowa 2016-njy ýylда ýaşlygynda köpçülikleýin jynsy zorluga uçrap, mundan ölmän sypanygyny sosial mediýada paýlaşandan soñ gelen hatlar esasynda fonduny gurdy. Birnäçe günüň içinde «aýallardan başdan geçiren horluklary, geplemegiň nädip gadagan edilşini, erkekleriň nähili jezazy galşyny gürrün berýän 100-e golaý hat alandygyny» aýdýar.

Fondunyň «sekiz ýyllap sarsgyna salyjy urlup-ýenjilme wakalaryny» çap edip gelendigini, hökümətten haýsydyr mundan el çekme talabyny almandygyny-da sözünüň üstüne goşdy. Ol indi ygtyyarlylar tarapyndan ýalňyş maglumat ýaýratmakda, maşgala syrlaryny aýan etmekde we kezzapçylykda aýyplanýanlaryň sanawyna salynan ýurdy Gazagystanda ýasamaýar.

Saltanat Nukenowa

Saltanat bular ýaly gynançly başdan geçirmelere-de duýgudaşlyk bilen garapdyr.

Aýytbek «Ol hemise adalatyň ugrunda göreşipdi» diýyär: «Nämedigi möhüm däl... adalat duýgusy uçursyz güýçlidi. Haçanda biriniň ynjandygyny we goranmaga mätäçliginiň bardygyny bilse, şobada onuň ýanyna ylgardy».

Kanunyň heniz ýeterlik däldigini hemmeler bilyär. Emma diňe şunuň özem iň ýokarda oturan güýçlilerdenem hasap sorap bolýandygyny görkezen gowy başlangyç.

Suduň hökümi adamlara şuny görkezer: Gazagystanda kanunlaryň hemmeler üçin deňdigini we hemmeleriň kanunyň öñünde

deňdigin!

Sofiýa ABDYLLA & Aýsymbat TOKOÝEWA.

«BBC», 25.05.2024 ý. Publisistika